

7. osztály

Tanári példány

1. alkalom

1. Állapítsd meg hány hangból, betűből és írásjegyből állnak az alábbi szavak! Pótold a hiányzó számokat!

	Hang	Betű	Írásjegy
<i>Pl. asszony</i>	4	5	7
könyvről	7	7	8
foxi	5	4	4
szentély	6	6	7
süllyed	5	6	7
madzag	5	5	6

2. Egészítsd ki az alábbi szavakat hiányzó kezdőbetűvel úgy, hogy a beírt betű a megadott szó kezdőbetűjét kövesse az ábécében! (Pl.: bél-cél)

jár - kár

két - lét

eget - éget

irt - írt

szúr- túr

csárda-dárda

3. Tedd betűrendbe az egy oszlopba tartozó neveket! Számokkal jelöld a helyes sorrendet!

A	B	C	D
Balatonkenese 2	Kárpátok 3	Lettország 4	Márokpapi 1
Balokány 3	Karcag 2	Lébény 1	Martfű 4
Balti – tenger 4	Karancs 1	Lengyelország 2	Maros 2
Balassagyarmat 1	Karthágó 4	Létavértes 3	Mártély 3

4. Melyik szó szerepel előbb a betűrendben? Írd az utolsó oszlopba a szavak előtti számokat a megfelelő sorrendben!

<i>Pl.: 1. Bence</i>	<i>2. Béla</i>	<i>2-1</i>
1. gyémánt	2. rubin	1-2
1. gyárt	2. gát	2-1
1. szökik	2. szökken	1-2
1. erős	2. érik	2-1
1. kismutató	2. Kis József	2-1
1. porszívó	2. portörő	1-2
1. felel	2. felél	1-2

5. A meghatározások és a példa alapján oldd meg a feladatot! A szópárokban csak a magánhangzók különbözhetnek! Példa.: tél: a leghidegebb évszak tál: edény

1. FÉL: Retteg valamitől.

FÜL: Hallószerv.

2. SÁR: Esőtől felázott föld, talaj.

SÍR: Örömeben vagy bánatában könnyeket hullat.

3. RÖG: Kisebb csomóban összeállt száraz földdarab.

RÚG A focista labdát lábbal továbbít.

4. FÉK: Mozdó jármű megállítására használt szerkezet.

FOK: Hőmérő beosztásának egysége.

5. VÉS: Éles szerszámmal mélyedést váj egy épületbe.

VAS: Fémfajta.

6. Olvasd el a következő mondatpárokat, majd pótold a megfelelő rövid / hosszú magánhangzókat a szavakban!

1. Az osztályunkban a **fiúk** ügyesen fociznak.

A **fiuk** már gimnazista? - kérdezte csodálkozva a szomszéd néni.

2. Megjött a friss **áru** a boltba.

Nem látom jól, hogy milyen **árú** az a termék.

3. A sárga **falú** ház után kell bekanyarodni a piac felé.

A **falu** határában található egy horgászto.

4. A sérült **tüzért** kórházba szállították.

Amikor bográcsozunk otthon, akkor mindig apukám felelős a **tüzért**.

5. Zita nagyon **örült** a harmadik helynek.

Ez a srác tiszta **örült**.

9. Olvasd el az alábbi szöveget, majd oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

A curling

- (1) A legnépszerűbb téli sportok természetesen mai napig a sielés, korcsolyázás, de számos új sportág is felzárkózott ezek mögé. Például a curling (körling), amelynek mind a mai napig nincs elfogadott magyar elnevezése, bár sokan jégtekeként emlegetik.
- (2) A curling komoly múltra tekint vissza, bár pontos eredete vitatott. A skótok és a hollandok is magukénak vallják. Bár Skóciában nemzeti sportnak tartják, valószínűbb, hogy Hollandia a játék hazája. A még nem a mai szabályok szerinti játékot már több évszázada is játszották a Németalföldön. Ennek ékes bizonyítéka, hogy idősebb Pieter Bruegel németalföldi festő a *Vadászok a hóban* (1565) című alkotásán megörökítette a játékot. Első írásos említése, viszont Skóciából származik, 1540-ből, John McQuhin Pasiley közjegyzője tollából, sőt az első hivatalos curlingklubot is Skócia fővárosában, Edinburghben alapították 1838-ban.
- (3) Egy curlingmérkőzés tíz endből (játékrészből) állhat. Amennyiben az egyik csapat jelentős különbséggel vezet, előfordulhat, hogy hamarabb befejezik a meccset, de hat endet mindenképpen le kell játszani. Döntetlen esetén hosszabbítás (extra end) következik.
- (4) A curlinget két csapat játssza. Mindkettő egy játékrész alatt nyolc–nyolc csapattagonként két – két követ csúsztathat a jégpályán egy kijelölt kör alakú mezőbe. A játék célja, hogy az adott csapat a köveit a legközelebb juttassa a kijelölt kör közepéhez. **A csapat annyi pontot kap játékrészenként, ahány köve közelebb van a középponthoz, mint az ellenfél legközelebbi köve.** A csúszás különböző korrekcióit (gyorsítás, kanyarba irányítás) a csapattagok söpréssel végezhetik, a kőhöz azonban nem érhetnek hozzá. A söpréssel nem is annyira a jég tisztítása a feladat, hanem a hó biztosítása a jégfelületen, amivel a kőkorong sebességét és irányát lehet befolyásolni.
- (5) Bemutató jelleggel a curling már az 1924-es téli olimpián is szerepelt, de csak az 1998-as naganói játékokon lett hivatalos sportág. 2005 óta már Budapesten is van curlingszarnok.

a. Karikázd be, hogy hány darab követ kell egy játékosnak célba juttatnia egy 10 endes mérkőzésen!

120

80

60

20

b. Igaz vagy hamis az állítás? Karikázd be a helyes választ!

A. Egy curlingcsapat négy csapattagból áll.	<u>Igaz</u> – Hamis
B. A curlingmérkőzés hét játékrész után is befejezhető.	<u>Igaz</u> – Hamis
C. Bármelyik játékos hozzáérhet a kőhöz söprés közben.	Igaz – <u>Hamis</u>
D. 1998-ban Naganóban rendezték a téli olimpiát.	<u>Igaz</u> – Hamis

c. Húzd alá a szövegben, hogyan szerezhetsz pontot egy csapat!

d. Fogalmazd meg, milyen fizikai változás hatására válik irányíthatóvá a korong!

Söpréssel hó keletkezik a jég felületén. VAGY A söprés hőt biztosít a jégfelületen, így lehet a kőkorong sebességét és irányát befolyásolni. VAGY A söprés hatására hó keletkezik a jég felületén, ezért irányíthatóvá válik a kőkorong.

e. Te melyik országnak ítélnéd a Curling kitalálója címet? Válassz egy országot és írd legalább két érvet mellette!

Skóciának ítélném, mert onnan származik a curling első írásos említése, ami korábbi, mint a hollandiai festmény. Az első hivatalos curlingklubot Skócia fővárosában, Edinbrghben alapították. Nemzeti sportjuknak tartják.

(Megjegyzés: A megadott válaszban négy érv olvasható, ebből kettő is elegendő)

Hollandiának ítélném, mert már több évszázaddal ezelőtt játszották Németalföldön. Ezt idősebb Pieter Bruegel festő az egyik 1565-ben készült alkotásán meg is örökítette.

f. Ajánld a sportágat egy olyan barátodnak, aki nem hallott még róla! Ajánlásodat támaszd alá a sportág mellett szóló 2-3 érvvel!

Egyéni megoldás.

Kiegészítés

- A feladatlap az 5.-es tananyag első felét ismétli át.
- Az első feladatban ajánlott elmagyarázni, hogy mi a különbség a hang, betű és írásjegy között, mert nem szokták tudni. A hang, amit kiejtünk, a betű, amit leírunk, az írásjegynél pedig egyesével számolják meg, hogy mennyi írásjegy van leírva. Így megszokták érteni. Figyelni kell a hosszú mássalhangzós szavaknál a kiejtésre, mert ott általában rövid hangot ejtünk, de hosszút írunk.
- A betűrendbe sorolásnál ismételjük át a szabályokat! (táblázat lent)
- A szókincsfejlesztő feladatoknál egyéni feladatmegoldást válasszunk, adjunk időt rá, majd közösen ellenőrizzük! (Pl.: 5. és 7. feladat)
- A 8. feladatban a zöngés -zöngétlen mássalhangzókat ismételjük át! A magas és mély magánhangzókat is átvehetjük a feladatmegoldás előtt (magas: e, é, i, í, ö, ő, ü, ű mély: a, á, u, ú, o, ó). Magas segítőszó: teniszütő Mély segítőszó: autó vagy uborka
- A szövegértést egyénileg oldhatják meg az **d** feladatig, majd közösen ellenőrizzük!

- Az **e** és **f** feladatban érveket kell felsorakoztatni. 6. osztályig általában úgy találkoznak ezzel, hogy indokot kell írniuk. Itt szükséges lehet az érv szó megmagyarázása. Egyelőre még nem kell teljes fogalmazást írniuk, ez csak előkészítő feladat a majdani hosszabb érvelő fogalmazáshoz. Mindkét feladatrészre adjunk kidolgozási időt, majd hallgassuk meg a válaszokat!

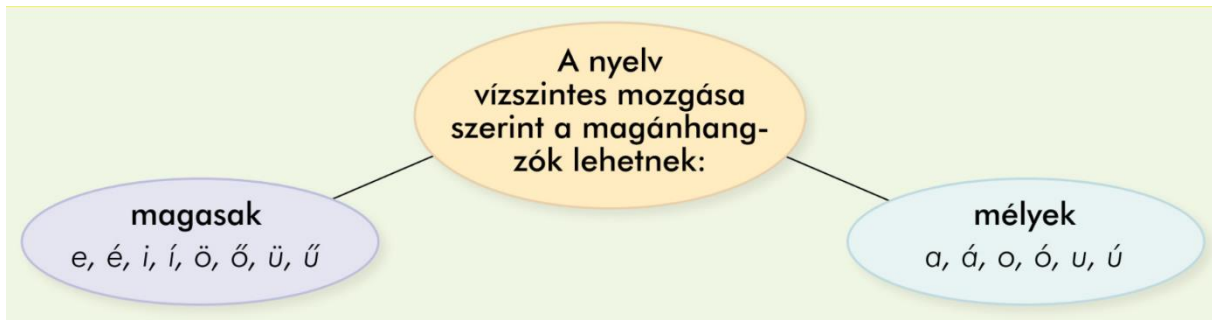
Betűrend táblázat

BETŰREND, ELVÁLASZTÁS – A betűrendbe sorolás legfontosabb szabályai	
Különböző betűvel kezdődő szavak	A szavakat az első betűk ábécébeli helye szerint soroljuk betűrendbe (pl. bátor, határidő, irat, kerék, nád).
Kis- és nagybetűk	Betűrendbe soroláskor általában nem teszünk különbséget a kis- és a nagybetűk között (pl. fecske, Fekete István, Félix, fiatal).
Kettőzött betűk	A kettőzött betűk első és második írásjegye külön-külön betűnek számít a besorolásban (bb = b + b; ccs = cs + cs) (pl. robaj, robban, Róbert).
Azonos betűvel kezdődő szavak	Ha a szavak azonos betűvel vagy betűkkel kezdődnek, a sorrendet az határozza meg, hogy hol helyezkedik el az ábécében az első nem azonos betű (pl. kérdés, kéreg, kígyó, körző).
Rövid-hosszú magánhangzók	A magánhangzók rövid és hosszú változatát jelölő betűk azonos értékűnek számítanak. A rövid magánhangzós szó kerül viszont előbbre olyankor, ha két szó betűsora csak az azonos magánhangzók időtartamában tér el (pl. csap, csáp, csapágy, csapás, csapat).
Több szóból álló kifejezések	Betűrendbe sorolásukkor a szóközöket nem vesszük figyelembe (pl. nagycsalád, Nagymaros, Nagy Viktor, nagyvilág).
Régies írású magyar családnevek és idegen betűket tartalmazó szavak	A régies írású magyar családnevekben levő kétjegyű betűket és az idegen szavakban előforduló idegen betűket elemeikre bontjuk a besoroláskor (pl. cukor, Czuczor, selyem, Shakespeare).

A magánhangzók mindegyike zöng hang. Képzésükkor a két hangszalag egymáshoz simul, így a kiáramló levegő megrezegteti őket (pl. *a, e, i*).

A mássalhangzók közül csak a zöngés mássalhangzók esetében keletkezik zöngé (pl. *b, d, g*). Ha a hangszalagok nyitott állásban vannak, akkor zöngétlen mássalhangzót ejtünk (pl. *p, t, k*).

Zöngés	<i>b</i>	<i>d</i>	<i>dz</i>	<i>dzs</i>	<i>g</i>	<i>gy</i>	<i>j/ly</i>	<i>l</i>	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>ny</i>	<i>r</i>	<i>v</i>	<i>z</i>	<i>zs</i>	–
Zöngétlen	<i>p</i>	<i>t</i>	<i>c</i>	<i>cs</i>	<i>k</i>	<i>ty</i>	–	–	–	–	–	–	<i>f</i>	<i>sz</i>	<i>s</i>	<i>h</i>

Érv: Az érv olyan állítást jelent, amit a közlő bizonyítékokkal támaszt alá. Az érvelés egy szövegtípus, amelynek célja a meggyőzés.

(Ez egy későbbi feladatlapon is megjelenik majd, amikor az érvelő fogalmazás megírásának lépéseit kell átbeszélni a gyerekekkel.)